

Nr 225.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående tillfällig löneförbättring åt tjänstemän vid de ecklesiastika konsistorierna; given Stockholms slott den 14 april 1917.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels medgiva, att tillfällig löneförbättring under år 1918 må enligt nedan angivna grunder utgå till notarier och amanuenser vid de ecklesiastika konsistorierna, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må finnas erforderliga:

1) Den tillfälliga löneförbättringen utgår med följande belopp för hela året räknat:

a) till notarie, som i begynnelseavlöning enligt stat åtnjuter 4,500 kronor, med 500 kronor; till notarie, som i begynnelseavlöning enligt stat åtnjuter 3,800 kronor, med 600 kronor; samt till notarie, som i begynnelseavlöning enligt stat åtnjuter 3,000 kronor eller 2,000 kronor, med 700 kronor; dock att den tillfälliga löneförbättringen icke må utgå med högre belopp än att densamma jämte den inkomst, vederbörande på grund av gällande lönereglering åtnjuter av sportler, uppgår till sammanlagt högst 1,000 kronor;

b) till amanuens, med undantag för den vid domkapitlet i Lund anstälde, med 300 kronor.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavare i samma ordning som lönen vid tjänsten eller, där avlöningen vid tjänsten utgår i form av arvode, i samma ordning som detta;

dels ock för bestridande av kostnaderna för omförmälda tillfälliga löne-
Bihang till riksdagens protokoll 1917. 1 saml. 186 häft. (Nr 225.) 1

förbättring på extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 9,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Alexis Hammarström.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 april 1917.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern SWARTZ,
Statsråden: VON SYDOW,
STENBERG,
FALK,
HAMMARSTRÖM,
MÅRTEN ERICSSON,
ÅKERMAN,
CARLESON,
HANS ERICSON,
DAHLBERG.

Departementschefen, statsrådet Hammarström anförde:

När min företrädare i statsrådsämbetet inför Kungl. Maj:t anmälde de frågor, som tillhörde regleringen av riksstatens åttonde huvudtitel för år 1918, uttalade han sig, enligt vad av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 13 januari 1917, punkt 41, framgår, för att en tillfällig löneförbättring för år 1918 måtte beredas notarierna och amanuenserna vid de ecklesiastika konsistorierna. Som ärendet emellertid då icke var färdigberett, fann sig Kungl. Maj:t på departementschefens hemställen böra föreslå riksdagen att, i avbidan på proposition angående tillfällig löneförbättring åt tjänstemännen vid de ecklesiastika konsistorierna, beräkna för ändamålet på extra stat för år 1918 ett belopp av 12,000 kronor. — Ifrågasvarande ärende har numera undergått vidare behandling, och jag anhåller därför att få anmäla detsamma för framställning till riksdagen.

Tillfällig
löneförbättring
åt tjänstemän vid de
ecklesiastika
konsistori-
erna.

Jag ber då till en början få erinra, att nu gällande lönereglering för tjänstemännen vid domkapitlen och Stockholms stads konsistorium är grundad på beslut vid 1902 års riksdag. Enligt denna lönereglering utgår den fasta avlöningen till ifrågavarande tjänstemän med olika belopp vid olika konsistorier. Till en första grupp hänfördes i detta avseende domkapitlen i Uppsala, Lund, Göteborg och Härnösand; till en andra grupp domkapitlen i Linköping, Skara, Västerås, Växjö, Karlstad och Strängnäs; en tredje grupp utgjordes av domkapitlen i Kalmar och Visby och en fjärde grupp av Stockholms stads konsistorium.

Avlöningen för konsistorienotarierna utgör enligt stat inom den första gruppen 4,500 kronor, varav 3,000 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, inom den andra gruppen 3,800 kronor, varav 2,500 kronor lön och 1,300 kronor tjänstgöringspenningar, inom den tredje gruppen 3,000 kronor, varav 2,000 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar, och inom den fjärde gruppen 2,000 kronor, varav 1,200 kronor lön och 800 kronor tjänstgöringspenningar. Notarierna äga därjämte rätt att efter fem års väl vitsordad tjänstgöring åtnjuta ett ålderstillägg å lönen av 500 kronor och efter ytterligare fem års sådan tjänstgöring ett andra ålderstillägg likaledes av 500 kronor.

Vid löneregleringens genomförande föreskrevs, att rätten till dittills utgående, i staten icke upptagna avlöningsbidrag och sportler skulle upphöra, dock med det undantag, att till konsistorienotarierna fortfarande finge utgå:

lösen för sådana expeditioner, som part eller annan på egen begäran erhöles och som han icke författningsenligt vore pliktig lösa,

arvode för förvaltning och redovisning av prästerskapet enskilt tillhöriga fonder och kassor samt av sådana fonder, som på grund av enskildas förordnanden blivit ställda under konsistoriernas förvaltning, för så vitt arvode av prästerskapet eller i de enskildas förordnanden blivit medgivet, samt,

tills vidare och till dess annorlunda bleve förordnat, arvode för utdelning av från allmänna barnhuset i Stockholm utgående fosterlöner till underhåll av barn utom barnhuset.

Konsistorieamanuenser äro å stat uppförda endast för domkapitlen inom de två första grupperna. Avlöningen till dessa befattningshavare utgår i form av arvode med 1,800 kronor inom den första gruppen och med 1,600 kronor inom den andra gruppen.

Enligt 1902 års stat voro i avlöningen för konsistorienotarierna i Uppsala och Strängnäs samt för konsistorieamanuensen i Uppsala inräknade vissa belopp, som utgingo från vederbörande domkyrka, men enligt beslut vid 1912 års riksdag gäldas även dessa belopp numera av statsmedel.

Genom nådig kungörelse den 27 oktober 1903 förordnades, i enlighet med beslut vid 1903 års riksdag, att från och med den 1 januari 1904

Västerbottens och Norrbottens län skulle fränskiljas Härnösands stift för att bilda ett särskilt stift med benämningen Luleå stift och med biskopsäte i Luleå samt att, då någon av de dåvarande innehavarna av biskopsämbetena i Växjö och Kalmar stift avginge från sin befattning, det stiftsområde, den avgångne innehåft, skulle tilläggas det andra stiftet, som där-efter skulle bära benämningen Växjö stift och hava biskopssäte i Växjö. I sammanhang därmed medgavs, att notarien och amanuensen vid domkapitlet i det nya Härnösands stift finge åtnjuta enahanda löneförmåner, som bestämts för samma tjänstemän vid domkapitlet i det förutvarande Härnösands stift. För domkapitlet i Luleå stift skulle därjämte få utgå avlöning till notarie med 4,500 kronor, därav 3,000 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, samt arvode till amanuens med 1,800 kronor, under de förbehåll och bestämmelser, som i den för tjänstemännen vid de ecklesiastika konsistorierna fastställda avlöningsstat vore intagna, samt med där stadgad rätt för notarien till ålderstillägg. För domkapitlet i det nya Växjö stift skulle förhöjning få äga rum av notariens avlöning till 4,500 kronor, därav 3,000 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, samt av amanuensens arvode till 1,800 kronor. Domkapitlet i Luleå stift och i det nya Växjö stift hänfördes sålunda, beträffande tjänstemännens avlöning, till första gruppen enligt den förut angivna indelningen.

Sedan biskopen i Kalmar stift H. W. Tottie den 11 juni 1913 avlidit, förordnade Kungl. Maj:t genom nådig kungörelse den 30 juni 1915, att sammanslagningen av Växjö och Kalmar stift skulle äga rum den 1 augusti 1915 samt att i följd därav domkapitlet i Växjö skulle från och med sistnämnda dag övertaga de funktioner, som dittills tillkommit domkapitlet i Kalmar.

Den avlöning, som enligt 1902 års reglering tillkommer de ecklesiastika konsistoriernas tjänstemän, torde numera näppeligen kunna anses tillfredsställande. Här om erinrade redan dåvarande departementschefen i anförande till statsrådsprotokollet den 14 januari 1913, då han för Kungl. Maj:t anmälde frågor, som tillhörde regleringen av riksstatens åttonde huvudtitel för år 1914. I anledning av en från domkapitlet i Lund gjord framställning därom, att vid domkapitlet måtte, utöver där tjänstgörande en notarie och en amanuens, anställas en andre notarie, anförde departementschefen:

Sedan under de senare åren lönerregleringar genomförts för det stora flertalet av statens verk och inrättningar, lönerregleringar varigenom tjänstemännens ställning ansenligt förbättrats, framstode den år 1902 antagna, ännu gällande avlöningsstaten för de ecklesiastika konsistorierna såsom förhållandevis synnerligen knappt tillmätt. Frå-

gan om utverkande av förbättrade avlöningsförmåner för sistberörda tjänstemän kunde därför sägas vara ganska trängande — den föreliggande framställningen från Lund bure jämväl vittne härom — och skulle säkerligen redan hava upptagits, därest den ej fått vila i avbidan på lösningen av ett större spörsmål, det om domkapitlens omorganisation. Så som förhållandena gestaltat sig, torde man dock kunna säga, att för närvarande tyvärr ingen bestämd tidpunkt kunde skönjas, då detta senare spörsmål kunde antagas vara löst. Vid sådant förhållande torde det icke få anses med rättvisa och billighet förenligt att alltjämt undanskjuta frågan om löneroglering för tjänstemännen vid de ecklesiastika konsistorierna. Departementschefen vore också betänkt på att i en närmare framtid för Kungl. Maj:t framlägga förslag om åtgärder i sådan riktning.

Den gjorda framställningen om förstärkning av arbetskrafterna vid domkapitlet i Lund har på det sätt vunnit beaktande, att domkapitlets amanuens från och med år 1913 erhållit en arvodestillökning av 1,200 kronor för år. Därjämte äger amanuensen, jämlikt nådigt brev den 18 juni 1910, uppbära ett årligt avlöningsbidrag å 300 kronor av ränteinkomsten å den under domkapitlets förvaltning stående »äldre pastoraliefonden».

I en av samtliga notarier och amanuenser vid de ifrågavarande ecklesiastika konsistorierna gjord, till ecklesiastikdepartementet i oktober 1913 inkommen framställning har frågan om dessa tjänstemäns löneroglering ånyo förts på tal. Sökandena hava därvid till en början angående 1902 års löneroglering anfört huvudsakligen följande:

Den år 1902 fastställda staten för tjänstemännen vid de ecklesiastika konsistorierna ansågs redan då otillfredsställande i förhållande till de kvalifikationer, som samtidigt uppställdes för vinnande av befordran till notariebefattning, och till de krav, som i övrigt ställdes på respektive tjänstinnehavare, och den medförde, vad notarierna beträffade, icke högre avlöningsförmåner än de förut åtnjutit utan snarare motsatsen. Före lönerogleringen utgjordes största andelen av de medelstillgångar, med vilka de ecklesiastika konsistoriernas verksamhet uppehållits, av expeditionslösen, provisioner och sammanskott genom kollektor eller annorledes, anslag från domkyrkorna och diverse fonder. Genom lönerogleringen fingo notarierna lön och tjänstgöringspenningar samt amanuenserna arvoden.

Enligt den utredning, som föregick 1902 års riksdagsbeslut om den nya staten, utgjorde konsistorienotariernas inkomster under femårsperioden 1896—1900 i medeltal årligen: i Uppsala kronor 6,726:81, i Linköping kronor 4,985:92, i Skara kronor 4,404:41, i Strängnäs kronor 5,202:49, i Västerås kronor 2,874:43, i Växjö kronor 4,523:76, i Lund kronor 7,193:30, i Göteborg kronor 4,654:54, i Kalmar kronor 3,251:28, i Karlstad kronor 3,520:35, i Härnösand kronor 6,267:71, i Visby kronor 2,329:97 och i Stockholm kronor 2,874:09.

Härav framginge, att för de flesta konsistorienotarierna den nya staten medförde i stället för ökning en avsevärd minskning i förut åtnjutna inkomster.

Vid sådant förhållande skulle man kunna föranledas att tro, det kompetensfordringarna på dessa tjänsters innehavare sänktes, men så förhölle det sig ingalunda.

Medan förut, under de högre inkomsternas tid, inga som helst kompetensvillkor voro stadgade, sattes nu dessa villkor lika högt som fordringarna för erhållande av domarämbeten och högre poster inom administrationen. För kompetens till konsistorienotarietjänst fordrades nämligen numera icke blott avlagd examen, berättigande till inträde i rikets rättegångsverk, utan även ådagalagd förfarenhet i domarvärv. Samtidigt ändrades ordningen för tjänsternas tillsättning så, att utnämningssrätten, som förut tillkommit domkapitlen, lades i Kungl. Maj:ts hand.

För amanuenserna medförde visserligen löneregleringen förbättring i deras avlöningsförhållanden, men dessa hade också förut varit så bedrövliga som möjligt.

Emellertid innebar Kungl. Maj:ts proposition till 1902 års riksdag avsevärt bättre avlöningsvillkor för konsistorienotarierna än riksdagen medgav. I denna proposition föreslogs nämligen, i enlighet med statskontorets hemställan, notariernas löner till följande belopp:

för notarierna i Uppsala, Lund, Göteborg och Härnösand: lön 4,000 kronor, tjänstgöringspenningar 1,500 kronor;

för notarierna i Linköping, Skara, Strängnäs, Västerås, Växjö och Karlstad: lön 3,500 kronor, tjänstgöringspenningar 1,300 kronor;

för notarierna i Kalmar och Visby: lön 2,500 kronor, tjänstgöringspenningar 1,000 kronor; och

för notarien vid Stockholms stads konsistorium: lön 1,500 kronor, tjänstgöringspenningar 1,000 kronor; allt med 500 kronors lönetillägg efter 10 års tjänstgöring.

För amanuenserna föreslogos samma belopp, som riksdagen beviljade.

Angående de sålunda för konsistoriernas tjänstemän föreslagna avlöningsbelopp hade statskontoret anfört, att dessa belopp till alla delar överensstämde med dem, som av Kungl. Maj:t föreslagits 1895 års riksdag, men att, då sedan dess en betydande prisstegring ägt rum å alla livsförnödenheter samt Kungl. Maj:t och riksdagen jämväl genom beviljande av dyrtidstillägg erkänt det berättigade i statstjänstemännens å den fördyrade tiden grundade krav på förhöjda avlöningsförmåner, statskontoret ansåge, att, därest dyrtidstillägg, vare sig tillfälligt eller i en eller annan form mera konstant, komme att tilläggas andra statstjänstemän, sådant även borde tillkomma konsistorietjänstemännen, utan hinder därav att deras löner dåmera bleve reglerade.

I olikhet med de flesta statstjänstemän hade emellertid domkapitlens tjänstemän icke kommit i åtnjutande av dyrtidstillägg.

Statskontorets nyssberörda yttrande innebar oförtydligt ett erkännande av den föreslagna lörens otillräcklighet.

Detta hade än starkare framhållits av dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, i det han vid frågans föredragning uttalade, att de föreslagna avlöningarna väl icke dåmera med den betydande prisstegring å livsförnödenheter, som under de senare åren ägt rum, kunde betraktas såsom fullt tillräckliga; men av angivet skäl syntes det departementschefen ej vara lämpligt att för det dåvarande bestämma konsistorietjänstemännens löneförmåner annorlunda än i förhållande till vad andra statens tjänstemän då åtnjöte.

Det skäl, som föranledde departementschefen att ej ifrågasätta högre avlöningsbelopp, angavs vara, att Kungl. Maj:t genom cirkulär den 25 oktober 1901 anbefallt vederbörande ämbetsverk och myndigheter att var för sin förvaltningsgren inkomma med utredning, huruvida, under förutsättning att de förhållanden, som framkallat behov av dyrtidstillägg, komme att fortfara någon längre tid framåt, för tiden efter år 1902 ändringar i vederbörande lönestater kunde anses böra äga rum.

Genom den av riksdagen gjorda nedprutning i Kungl. Maj:ts förslag blevo begynnelselönerna för alla konsistorienotarierna, utom de i Kalmar och Visby samt vid Stockholms stads konsistorium anställda, bestämda till 1,000 kronor och slutlönerna till 500 kronor mindre än Kungl. Maj:t föreslagit; för notarierna i Kalmar och Visby blevo begynnelselönerna 500 kronor mindre än Kungl. Maj:ts förslag innebar, och för notarien vid Stockholms stads konsistorium nedsattes av Kungl. Maj:t föreslagen lön med 300 kronor och tjänstgöringspenningar med 200 kronor, varemot för dessa tre sistnämnda tjänstemän slutavlöningen ställde sig lika enligt Kungl. Maj:ts förslag och riksdagens beslut.

Då nu den av Kungl. Maj:t föreslagna avlöning var otillräcklig år 1902, måste den av riksdagen beviljade, ännu mera avknappade avlöning vara ännu otillräckligare för närvarande med den ytterligare högst betydande prisstegring å livsförnödenheter, som efter nämnda är ägt rum och fortfarande syntes fortgå.

Här ville sökandena ock nämna, att de av Kungl. Maj:t utsedda kommitterade för avgivande av yttrande och förslag angående omorganisation av stiftsstyrelse m. m. på sin tid funnit den för konsistorienotarierna »ganska måttligt tillmätta avlöning» utgöra ett hinder för att dessa tjänstemän skulle få säte och stämma i domkapitlen.

Vidkommande konsistorietjänstemännens tjänstgöring yttra sökandena:

Det kunde utan överdrift sägas, att tjänstgöringen vore i hög grad ansträngande, krävande och ansvarsfull. På tjänstemännen måste ställas mycket höga krav. Av dem fordrades icke ringa juridiska insikter, de måste ock hava insikt i det kyrkliga livets växlande förhållanden, känna till folkskoleväsendet och dess behov och de frågor, som rörde sig omkring detsamma, varförutom de hade en stor och omfattande penningförvaltning sig anförtrodd. Härtill komme särskilt arbetet med uppbördens och redovisningen av prästerskapets änke- och pupillkassas inkomster vid vakanta lägenheter med dess mycket detaljerade bokföring, vilket arbete vore synnerligen betungande och tidskrävande, synnerligast i de större stiftet.

Av den redogörelse för konsistoriernas verksamhet, som justitierådet Sundberg framställt i det av vederbörande kommitterade avgivna betänkande och förslag angående omorganisation av stiftsstyrelse, framginge ovedersägligt, att den arbetsbörda, som vilade på konsistoriernas tjänstemän, vore högst betydande. I sin berörda redogörelse hade Sundberg uppdelat konsistoriernas verksamhet i fyra stora huvudavdelningar, nämligen 1) den egentliga vården om svenska kyrkan och religionen; 2) utövan- det av kyrkans domsrätt; 3) förhållandet till undervisningsväsendet i riket; 4) vården om kyrkans och fromma stiftelsers tillhörigheter, samt utförligt under var huvudavdelning angivit området för denna vittomfattande och mångskiftande verksamhet och såsom ett tillägg omförmält biskoparnas och konsistoriernas verksamhet i fråga om kyrkomöte och deras allmänna skyldighet att avgiva utlåtanden. Exempelvis ville sökandena ur denna redogörelse anföra till upplysning om beloppen av de kassor, som förvaltades av domkapitlen och således i första hand av konsistorienotarierna, följande för år 1904 uppgjorda tablå:

Konsistoriet i	Kassor, vilka granskas i kam-marrätten.		Övriga kassor.		Summa.	
	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Uppsala	213,429	87	165,847	73	379,277	60
Linköping	631,916	97	397,077	33	1,028,994	30
Skara	98,444	37	139,338	45	237,782	82
Strängnäs	33,468	72	250,173	48	283,642	20
Västerås	233,834	72	107,051	33	340,886	05
Växjö	125,822	13	157,258	02	283,080	15
Lund	224,097	12	102,372	15	326,469	27
Göteborg	236,196	71	128,180	49	364,377	20
Kalmar	277,297	61	210,935	56	488,233	17
Karlstad	209,447	39	101,265	27	310,712	66
Härnösand	454,756	45	199,297	13	654,053	58
Luleå	170,531	96	58,207	79	228,739	75
Visby	73,419	83	8,201	46	81,621	29
Stockholm	112,837	60	—	—	112,837	60
Summa	3,095,501	45	2,025,206	19	5,120,707	64

Numera uppginge konsistoriernas medelsförvaltning till vida högre belopp. Så uppginge till exempel de kassor och fonder, som förvaltades av Uppsala domkapitel, den 31 december 1912 till ett sammanlagt belopp av 890,339 kronor 94 öre.

Var och en, som ägde kännedom i ämnet, måste ock erkänna, att expeditionsgöromålen vid domkapitlen vore högst betydande och maktpåliggande och att penningförvaltningen med tillhörande räkenskapsföring vore synnerligen krävande, tidsödande och ansvarsfull.

Jämväl borde framhållas, att tjänstemännen även hade sig anförtrodd vården av domkapitlens på flera håll rikhaltiga och värdefulla arkiv och således ock tjänstgjorde såsom domkapitlens arkivarier, ett uppdrag, vars fullgörande eljest mestadels vore överlämnat till en särskild för ändamålet avlönad tjänsteman. Detta uppdrag att vara arkivarie, vilket med hänsyn till den dyrbara, av forskare titt och ofta begagnade samling från äldsta till våra dagar sig härledande originaldokument, donationsurkunder, konungabrev, sockenhandlingar, protokoll m. m., varöver åtskilliga domkapitelsarkiv ännu förfogade, städse betraktats såsom ansvarsfullt, hade från och med år 1903, då nädiga stadgan den 31 december 1900 angående vissa offentliga arkiv trätt i kraft, en alldeles särskild betydelse genom de mångahanda nya, tid och omprövande omsorg krävande förpliktelser, som berörda stadga för vederbörande arkivföreståndare medförde.

För övrigt rådde samma förhållnaden med avseende på domkapitlen som i fråga om de flesta andra ämbetsverk, att göromålen ständigt år från år ökades. Så medförde till exempel lagen om reglering av prästerskapets avlöning och ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910 samt förordningen angående utarrendering av prästerskapets löneboställen den 15 september 1911 en mängd nya åligganden för domkapitlen och deras tjänstemän.

Klart vore, att arbetsbördan och ansvaret huvudsakligen vilade på konsistorie-notarierna, vilkas hela arbetstid och krafter, åtminstone i de större och medelstora stiften, fullständigt med en arbetsdag av i genomsnitt 8 à 10 timmar toges i anspråk av deras maktpåliggande, för domkapitlens verksamhet viktiga göromål. Men det arbete, som härvid krävdes och måste krävas av amanuenserna för expeditionsgöromålens vederbörliga bedrivande, vore icke ringa. De vore också, vid förfall för konsistorie-notarie och då denne åtnjöte semester eller åtföljde biskopen på visitationsresor, skyldiga att uppehålla konsistorienotariens tjänst, vadan det vore i högsta grad önskligt att till amanuenser erhålla personer med samma kvalifikationer, som erfordrades för erhållande av konsistorienotariebefattning. Uppenbart vore, att det läge stor vikt uppå, att dugliga amanuenser funnes vid domkapitlen anställda, vilka ägde vana vid de olikartade göromålens handläggning och domkapitlens arbetssätt. En förtrogenhet med göromålen i alla deras delar vunnes emellertid endast under någon längre tids tjänstgöring, och därför vore nödigt, att amanuensernas ställning i ekonomiskt avseende bleve så väl tillgodosedd, att de, oaktat utsikterna till befordran å banan vore mycket ringa i anseende till både notariatjänsternas fåtalighet och till dessa tjänsters eventuella besättande med andra än sådana, som ägnat sig åt domkapitlens tjänst, funne med sin fördel förenligt att mera stadigvarande kvarstå vid sina beställningar. Dessutom visade det sig allt mer och mer nödvändigt, att amanuenserna ägnade sin huvudsakliga arbetstid och arbetskraft åt sin tjänstgöring vid domkapitlen. Under sådana förhållanden och då tillfällen till biinkomster för amanuenserna vore tämligen sällsynta, torde med fog kunna sägas, att en avsevärd förbättring i deras för närvarande svaga avlöningsförhållanden vore av behovet synnerligen påkallad.

På grund av vad sålunda och i övrigt anförts anhöllo sökandena, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för åstadkommande snarast möjligt av en väsentligt förbättrad avlöningsstat för de ecklesiastika konsistorierna. Härvid framställdes bland annat följande önskemål:

att de nuvarande begynnelselönerna för konsistorienotarierna i de större stiften, nämligen Uppsala, Lunds, Göteborgs, Härnösands, Luleå och, efter sammanslagningen med Kalmar stift, även Växjö stift, ökas med 1,500 kronor samt i de övriga stiftet och vid Stockholms stads konsistorium med 1,000 kronor och att de nu utgående tjänstgöringspenningarna för alla notarierna ökas med 500 kronor jämte rätt för dem till sex veckors semester årligen,

att amanuienstjänsterna uppföras på ordinarie stat med lön och tjänstgöringspenningar, nämligen 2,000 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar i de större stiftet, d. v. s. Uppsala, Lunds, Göteborgs, Härnösands, Luleå och, efter sammanslagningen med Kalmar stift, även Växjö stift, samt 1,500 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar i de övriga stiftet, med två ålderstillägg för alla amanuenserna å 500 kronor, vardera efter 5 och 10 års tjänstgöring, samt rätt för dem till en månads semester årligen, samt

att särskilt anslag till arvoden åt notariernas och amanuensernas vikarier under semester beredes med belopp motsvarande tjänstgöringspenningarna under tiden för semester.

Vidare gjorde sökandena framställning om en tillfällig löneförbättring för år 1914 och anförde därom:

Då den för sökandena år 1902 genomförda löneregleringen medfört för dem vida sämre avlöningsförhållanden än andra med dem likställda statstjänares samt flertalet av dessa efter nyssberörda tid genom löneregleringen fått sin ställning väsentligt förbättrad, under det att sökandena nu i många år fått åtnöjas med en synnerligen knäppt tillmätt avlöning, som, vad de flesta av konsistorienotarierna beträffade, ännu mer kringskurits genom de enligt lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 utgående rätt kända pensionsavgifterna, vartill hänsyn varken tagits eller kunnat tagas, då konsistorienotariernas löner bestämdes, funne sökandena det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att, intill dess en ny lönereglering för de ecklesiastiska konsistorierna bleve genomförd, sökandena bereddades en tillfällig löneförhöjning från och med år 1914.

Sökandena anhölle därför, att Kungl. Maj:t täcktes till riksdagen avlåta proposition om anvisande på extra stat av erforderliga medel från och med år 1914 till beredande av löneförbättring åt sökandena i huvudsaklig överensstämmelse med de önskemål i fråga om avlöningens förhöjning, som ovan framhållits.

Genom remiss den 21 oktober 1913 anbefalldes samtliga domkapitel och Stockholms stads konsistorium att skyndsamt avgiva utlåtanden över ifrågavarande framställning.

I de med anledning härav från konsistorierna inkomna utlåtandena har den av konsistorietjänstemännen gjorda framställningen tillstyrkts, dock i en del fall med vissa ändringar och tillägg.

Ur de avgivna utlåtandena må följande uttalande av *domkapitlet i Lund* återgivas:

Efter år 1902 hade förekommit vad man kunde kalla två löneregleringsperioder. Den ena hade sin utgångspunkt i 1904 års lönereglering för lärarna vid de allmänna läroverken. Under de närmast därpå följande åren blev denna reglering i större eller mindre mån normgivande för nya löneregleringsförslag. Den andra perioden fick sin utgångspunkt i löneregleringen för statskontoret år 1907, och denna hade sedan varit på liknande sätt normerande. Hade löneregleringen för konsistoriernas tjänstemän genomförts efter år 1904, skulle dessas avlöningar helt visst hava fastställts till högre belopp än som skedde år 1902, och detta gällde ännu mera, om den verkställdes efter år 1907. De av sökandena önskade löneförmåner för notarier och amanuenser funne domkapitlet vara till beloppen rimliga i förhållande till det omfattande, mycket krävande och ansvarsfulla arbete, nämnda tjänstemän hade att utföra.

Domkapitlet ansåge det rättvist och billigt, att, intill dess en ny lönereglering för konsistoriernas tjänstemän bleve genomförd, dem måtte beredas en tillfällig löneförbättring från och med år 1914.

Sedan yttranden inkommit från samtliga konsistorier, anbefalldes genom nådig remiss statskontoret att avgiva utlåtande i ärendet, i vad det samma avsåge löneförbättring för år 1914. Statskontoret avgav den 17 januari 1914 det infortrade utlåtandet och uttalade därvid till en början angående behovet av lönereglering för konsistorietjänstemännen, att vad sökandena och de i ärendet hörda konsistorierna anförde samt statskontoret i övrigt hade sig bekant angående ifrågavarande tjänstemäns löneförhål-

landen enligt statskontorets förmenande med full tydlighet ådagalade behovet av att en lönereglering för befattningshavarna vid de ecklesiastika konsistorierna bleve snarast möjligt genomförd. I fråga om den tillfälliga löneförbättringen, som föreslagits för år 1914, yttrade statskontoret huvudsakligen följande:

Statskontoret ansåge sig böra tillstyrka, att åtgärd vidtoges för att redan under år 1914 någon förbättring i avlöningsförmånerna bleve ifrågavarande befattningshavare beredd. Statskontoret kunde dock icke biträda sökandenas i sådant avseende framställda förslag om anvisande av ett särskilt extra anslag för en provisorisk löne-reglering i enlighet med de av sökandena framlagda grunderna för den ordinarie regleringen. En dylik anordning förutsatte nämligen, för att icke föregripa den blivande löneregleringen, att dessa grunder samtidigt prövades och godkändes. En annan utväg syntes däremot lämpligen kunna anlitas för beredande under år 1914 åt ifrågavarande tjänstemän av åtminstone någon löneförbättring, nämligen beviljande åt dem av extra lönetillägg i enlighet med de för denna löneförmån gällande allmänna grunder. Statskontoret tillstyrkte alltså, att riksdagens medgivande utverkades därtill, att notarier och amanuenser vid de ecklesiastika konsistorierna finge, utan hinder därav att deras löneförmåner vid 1902 års riksdag nyreglerats, komma i åtnjutande av extra lönetillägg för år 1914 i enlighet med de allmänna grunder för denna löneförmåns utgående, som kunde varda fastställda.

Sedan berörda yttrande avgivits av statskontoret, beslöt Kungl. Maj:ten den 20 mars 1914 att inhämta löneregleringskommitténs utlåtande i ärendet.

För ett rätt bedömande av de omfattande önskemål i fråga om ny lönereglering för konsistorietjänstemännen, som i ärendet blivit framställda, har löneregleringskommittén genom cirkulärskrivelse den 9 juli 1914 från konsistorierna införskaffat utredning rörande åtskilliga omständigheter, som kunde anses inverka på frågans lösning eller åtminstone bidra till dess närmare belysning. För egen del har emellertid löneregleringskommittén ännu icke avgivit utlåtande i ärendet.

Såsom redan i det föregående antytts sammanhänger nämligen frågan om lönereglering för befattningshavarna vid de ecklesiastika konsistorierna med spørsmålet om konsistoriernas omorganisation, och utredningen av detta spørsmål är numera genom Kungl. Maj:ts beslut den 13 november 1914 anförtrodd åt en särskild kommitté. På sätt anförts till förut omförmälda statsrådsprotokoll den 13 januari 1917, punkten 41, torde ärendet rörande konsistoriernas omorganisation ännu icke på någon tid kunna föreläggas riksdagen, varför ock möjligheten att för närvarande kunna genomföra en definitiv lönereglering för konsistoriernas tjänstemän får anses utesluten.

Enligt vad föregående departementschefen likaledes erinrade i sitt nyss-

berörda anförande den 13 januari 1917, har emellertid framställning ånyo gjorts om provisorisk löneförbättring för konsistorietjänstemännen att utgå från och med år 1917. I denna framställning, som dagtecknats den 10 november 1916, åberopas innehållet i en bifogad promemoria, varur jag torde få här återgiva följande:

Sedan den för konsistorietjänstemännen nu gällande lönestaten fastställts av 1902 års riksdag, hade riksdagen antagit många nya lönerogleringar för statens ämbets- och tjänstemän, i vilka lönerogleringar dem tillerkänts vida högre avlöningsbe-
lopp än vad som år 1902 i allmänhet ansågs böra ifrågakomma, och anledningen här-
till hade naturligen till stor del varit de allt mera stegrade levnadskostnaderna samt
penningvärdets sjunkande.

Den av konsistorietjänstemännen år 1913 gjorda framställningen om löneförbät-
ring från och med år 1914 hade tillstyrkts av domkapitlen, vilka vore de myndighe-
ter, som bäst ägde kännedom om dessa tjänstemäns mycket ansvarsfulla och maktpå-
liggande arbete, ett arbete, vilket särskilt under de senaste åren ständigt ökats huvud-
sakligen därigenom, att nya uppgifter i mycket stor utsträckning pålagts och alltjämt
pålades domkapitlen.

Allt sedan tillkomsten år 1914 av den s. k. domkapitelskommittén hade det för
konsistorietjänstemännen varit uppenbart, att förslag från Kungl. Maj:t till riksdagen
angående en definitiv löneroglering för dessa tjänstemän icke vore att vänta förrän i
sammanhang med framläggandet av det förslag till omorganisation av stiftsstyrelserna,
vilket kunde grundas på det betänkande och förslag, som framdeles bleve av berörda
kommitté avgivet. Anledningen till att den av konsistorietjänstemännen redan år
1913 hos Kungl. Maj:t gjorda framställningen om en löneförbättring ännu icke lett
till ens en tillfällig sådan vore väl närmast den, att man velat avbida förslaget om
en fullständig omorganisation av stiftsstyrelserna.

Ehuru konsistorienotariernas nuvarande avlöning vore avsevärt lägre än den av-
löning, som numera i allmänhet utginge till sådana statens tjänstemän, vilka kunde
anses med avseende å kompetensfordringar, ämbetsmannaansvar och arbetsbörda vara
likställda med konsistorienotarierna, och ehuru konsistorieamanuenserna i lönehänse-
ende hade det väl så dåligt beställt som konsistorienotarierna, hade dessa båda slag
av tjänstemän likväl tåligt väntat på den löneroglering, som torde komma i samband
med en omorganisation av stiftsstyrelserna. Av allt att döma syntes emellertid ge-
nomförandet av en dylik reglering komma att dröja ännu flera år; och häri hade
dessa tjänstemän undergivet fogat sig, om icke till följd av det sedan år 1914 pågå-
ende världskriget uppkommit en dyrtid, som gjort, att konsistorietjänstemännens av-
löning, vilken redan i början av år 1913 och således redan före den av kriget upp-
komna allmänna prisstegringen av dåvarande ecklesiastikministern betecknades såsom
förhållandevis synnerligen knappt tillmätt, numera vore alldeles otillräcklig.

Frågan om utverkande av förbättrade avlöningsförmåner för dessa tjänstemän,
vilken fråga ecklesiastikministern år 1913 ansåg vara ganska trängande och beträf-
fande vilken han yttrade, att det ej vore med rättvisa och billighet förenligt att allt-
jämt undanskjuta densamma, vore på grund av sedermera uppkomna särskilda förhållan-
den nu av beskaffenhet att ännu mera påkalla statsmakternas uppmärksamhet och
välvilja för åstadkommandet med det snaraste av en — i avbidan på en definitiv

lönereglering för de ecklesiastika tjänstemännen — tillfällig löneförbättring åt ifrågavarande tjänstemän.

Departementschefen.

Genom vad i detta ärende nu förekommit har det länge kända behovet av lönereglering vid de ecklesiastika konsistorierna med ytterligare tydlighet ådagalagts. Beträffande särskilt konsistorienotarierna är det uppenbart, att de höga fordringar, som ställas på innehavarna av dessa befattningar såväl med avseende å föregående utbildning — juridisk examen jämte förfarenhet i domarvärv — som i fråga om förmåga att prestera ett pålitligt och uthålligt arbete, ej stå väl i överensstämmelse med de löneförmåner, som nu i allmänhet erbjudas befattningarnas innehavare. Även för de tjänstemän, som hava att närmast biträda konsistorienotarierna och vid förfall för dem träda i deras ställe, nämligen de vid konsistorierna anställda amanuenserna, torde krävas väsentligen förbättrade avlöningsvillkor, därest befattningarna skola kunna på ett tillfredsställande sätt uppehållas.

I detta hänseende bör särskilt uppmärksammas, hurusom den för ifrågavarande tjänstemän nu gällande avlöningsstaten fastställdes på en tid, då den allmänna omreglering av statstjänarnas löneförmåner, vars resultat föreligger i nu gällande lönestater, knappast hade tagit sin början. En jämförelse med de lönesatser, som under den sedan dess gångna tiden fastställts för befattningshavare i någorlunda likartad ställning med de ecklesiastika konsistoriernas tjänstemän, pekar hän på en missproportion till konsistorietjänstemännens nackdel, som torde böra snarast möjligt rättas. Då emellertid, såsom förut framhållits, möjligheten att för närvarande genomföra en definitiv lönereglering för konsistorietjänstemännen måste anses utesluten på grund av frågans sammanhang med spörsmålet om konsistoriernas omorganisation, synas starka skäl tala för att åtgärder nu vidtagas för åstadkommande, i avbidan på definitiv lönereglering, av en höjning för år 1918 av ifrågavarande tjänstemäns avlöningsförmåner. Av skäl, för vilka jag vill i det följande redogöra, skulle emellertid berörda avlöningshöjning icke tillgodokomma samtliga de vid konsistorierna anställda notarierna. Innan jag närmare ingår härpå, ber jag få upptaga frågan om under vilken form avlöningshöjningen bör utgå.

I sin år 1913 gjorda framställning om tillfällig löneförbättring för år 1914 synas konsistorietjänstemännen hava tänkt sig, att denna skulle hava karaktären av en provisorisk lönereglering, ungefär av det slag, som under de senaste åren varit gällande för statsdepartementen och vissa andra myndigheter. Med hänsyn dels till en blivande omorganisation av konsistorierna, dels ock bland annat till den frågan, huruvida den gruppindelning,

som för närvarande ligger till grund för de ifrågavarande tjänstemännens avlöning, bör i oförändrad eller modifierad form bibehållas, kan det dock ingalunda anses klart, efter vilka linjer en definitiv lönereglering för de ecklesiastika konsistoriernas tjänstemän bör uppdragas. Vid sådant förhållande måste jag i likhet med statskontoret ställa mig avböjande mot den tanken, att den såsom önskvärd ansedda löneförbättringen för dessa tjänstemän skulle åstadkommas genom en provisorisk lönereglering av ovan angiven art.

Jag är ej heller böjd att biträda statskontorets förslag om utverkande åt konsistorietjänstemännen av extra lönetillägg enligt allmänna därför gällande grunder. Det extra lönetillägget, som från och med år 1908 trädde i stället för dessförinnan utgående dyrtidstillägg, är en avlöningsform, som kan sägas vara ställd på avskrivning, och det kan näppligen vara lämpligt att, med ändring av hittills för det extra lönetillägget gällande bestämmelser, låta detsamma åtnjutas jämväl av konsistoriernas tjänstemän.

Under sådana förhållanden hemställer jag, att den avlöningshöjning, som må böra beredas dessa tjänstemän för år 1918, måtte få, i likhet med vad som tidigare föreslagits beträffande vissa statsanställda lärare, utgå i form av tillfällig löneförbättring med bestämda belopp för år. Vad konsistorienotarierna angår torde löneförbättringen böra sättas något högre för notarier tillhörande de lägre avlöningsgrupperna. Med iakttagande härav vill jag föreslå en avlöningsökning för år 1918 med 500 kronor för notarie, som i begynnelseavlöning enligt stat åtnjuter sammanlagt 4,500 kronor, med 600 kronor för notarie, som i begynnelseavlöning enligt stat åtnjuter sammanlagt 3,800 kronor, samt med 700 kronor för notarie, som i begynnelseavlöning enligt stat åtnjuter sammanlagt 3,000 kronor eller 2,000 kronor.

Såsom jag redan antytt, anser jag emellertid, att notarierna icke under alla förhållanden böra komma i åtnjutande av ifrågavarande löneförbättring, och detta av följande skäl.

Enligt vad som inhämtas av den i det föregående omförmälda, genom löneregleringskommitténs försorg från konsistorierna införskaffade utredningen, av vilken jag haft tillfälle att taga del, hava nämligen de sportler, som tillkomma konsistorienotarierna, i vissa fall uppgått till rätt betydande belopp. Under år 1913 — det sista år, för vilket uppgifter föreligga — utgjorde sålunda konsistorienotariernas sportelinkomster i två fall 1,500—2,000 kronor, i två fall 1,000—1,500 kronor och i ett fall 500 — 1,000 kronor, under det att i övriga åtta fall sportelinkomsten understeg 500 kronor. I konsistoriernas uttalanden framgår emellertid att sportelinkomsterna på flera håll redan de närmaste åren efter år 1913 komme att av uppgivna anledningar i mer

eller mindre avsevärd grad minskas. Av de vid konsistorierna anställda amanuenserna har, enligt ovanberörda uppgifter, endast en åtnjutit sportelinkomster, som år 1913 uppgingo till ett belopp av i runt tal 400 kronor. Dessa inkomster hava, enligt vad jag inhämtat, numera bortfallit för amanuensen.

På grund av vad sålunda blivit upplyst angående konsistorietjänstemännens inkomst av sportler, vill det synas skäligt, att den tillfälliga löneförbättring, frågan nu gäller, antingen icke alls eller ock endast med viss begränsning bör tillkomma de tjänstemän, som åtnjuta dylika särskilda inkomster. I sådant syftemål vill jag föreslå en bestämmelse därom, att den tillfälliga löneförbättringen icke må utgå med högre belopp än att densamma jämte den inkomst, vederbörande på grund av gällande löne-reglering åtnjuter av sportler, uppgår till sammanlagt högst 1,000 kronor. Genom en dylik bestämmelse skulle med hänsyn till sportlerna antagligen notarierna vid tre domkapitel icke bliva delaktiga av den tillfälliga löneförbättringen.

Vad amanuenserna angår, åtnjuta de, såsom förut nämnts, arvode av 1,800 kronor eller 1,600 kronor, allt efter som de tillhöra första eller andra gruppen av domkapitel. Amanuensen vid domkapitlet i Lund, som tillhör första gruppen, uppbär dessutom i arvodestillökning 1,200 kronor för år ävensom ett årligt bidrag å 300 kronor av ränteinkomsten å den under domkapitlets förvaltning stående äldre pastoraliefonden. Någon löneförbättring för denne tjänsteman anser jag mig under sådana förhållanden icke nu kunna föreslå. För övriga amanuenser däremot torde en arvodestillökning för år 1918 av 300 kronor få anses befogad, och detta oberoende av vilken avlöningsgrupp de tillhöra.

I fråga om ordningen för den tillfälliga löneförbättringens utgående hemställer jag, att den måtte få utgå i samma ordning som lönen vid tjänsten eller, där avlöningen vid tjänsten utgår i form av arvode, i samma ordning som detta.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som kunna vara erforderliga för tillämpning av de nu ifrågasatta grunderna för den tillfälliga löneförbättringen. Bland dessa tillämpningsföreskrifter torde också böra ingå bestämmelser angående sättet för beräkning av de sportelinkomster, till vilka hänsyn skall tagas, då det gäller att avgöra, huruvida och med vilket belopp tillfällig löneförbättring skall i särskilda fall utgå.

För bestridande av kostnaderna för ifrågavarande tillfälliga löneförbättring har Kungl. Maj:t, såsom jag redan erinrat, föreslagit riksdagen att i avbidan

på blivande proposition beräkna på extra stat för år 1918 ett belopp av 12,000 kronor. Utgår man från förhållandena år 1913, skulle för tillfällig löneförbättring enligt ovan angivna grunder erfordras ett belopp av omkring 8,000 kronor. Med hänsyn till eventuell minskning av sportlerna, vilket i vissa fall skulle medföra, att löneförbättringen komme att utgå med högre belopp, anser jag emellertid, att för ifrågavarande ändamål bör hos riksdagen på extra stat för år 1918 äskas ett förslagsanslag av 9,000 kronor.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t behagade föreslå riksdagen att

dels medgiva, att tillfällig löneförbättring under år 1918 må enligt nedan angivna grunder utgå till notaries och amanuenser vid de ecklesiastiska konsistorierna, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må befinnas erforderliga:

1) Den tillfälliga löneförbättringen utgår med följande belopp för hela året räknat:

a) till notarie, som i begynnelseavlöning enligt stat åtnjuter 4,500 kronor, med 500 kronor; till notarie, som i begynnelseavlöning enligt stat åtnjuter 3,800 kronor, med 600 kronor; samt till notarie, som i begynnelseavlöning enligt stat åtnjuter 3,000 kronor eller 2,000 kronor, med 700 kronor; dock att den tillfälliga löneförbättringen icke må utgå med högre belopp än att densamma jämte den inkomst, vederbörande på grund av gällande lönereglering åtnjuter av sportler, uppgår till sammanlagt högst 1,000 kronor;

b) till amanuens, med undantag för den vid domkapitlet i Lund anställda, med 300 kronor.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavare i samma ordning som lönen vid tjänsten eller, där avlöningen vid tjänsten utgår i form av arvode, i samma ordning som detta;

dels ock för bestridande av kostnaderna för omfördälda tillfälliga löneförbättring på extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 9,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Em. G:son Bergman.
